местонахождение его органов.

Ключевые слова: юридическое лицо, местонахождение юридического лица, органы юридического лица.

Zozuliak O.I. Legislative approaches to determining location of legal entity

The article reveals theoretical issues related to the location of legal entity. Having analysed civil doctrine and regulations of civil law the author of the article came to a conclusion that the location of the juridical person has to be determined by the location of its bodies.

Key words: legal entity, location of the legal entity, bodies of the legal entity.

Козлов А.М.

ІСТОТНІ УМОВИ ДОГОВОРУ ПОСТАВКИ ТОВАРІВ ЗА ДЕРЖАВНИМ ЗАМОВЛЕННЯМ

УДК 347.451.031.2

В умовах становлення ринкової економіки цивільно-правовий договір поставки товарів за державним замовленням продовжує залишатися важливою правовою конструкцією в сфері товарообміну: між державними організаціями і постачальниками сировини, матеріалів, між виробником товарів і державним органом влади у сфері задоволення пріоритетних держаних потреб.

З розширенням цивільним законодавством інституцій договірної свободи, існування в ньому засад диспозитивності потребують переосмислення основи договірного права. При цьому уявлення про істотні умови договору теж не залишається усталеним. Питання істотних умов договору поставки товарів для державних потреб ускладнюється тим, що правовідносини у сфері поставки для державних потреб окрім норм Цивільного кодексу України (далі ЦК України)[1] регулюються також нормами Господарського кодексу України(далі ГК України)[2]та окремими нормативно-правовими актами. Слід зазначити, що сучасні дослідження наведеної проблеми в Україні здійснюються здебільшого шляхом викладу діючого законодавства в учбовій літературі з цивільного та господарського права. Повний та комплексний аналіз законодавства, щодо істотних умов договору, не проводився. Немає також і монографічних досліджень з цих питань.

На пострадянському просторі ця проблема розглядалась фрагментарно в розрізі досліджень договірної конструкції поставки загалом у праці Л.І.Шевченко «Регулюрование отношений поставки», [3] В.Е. Белова «Поставка товаров, выполнение работ, оказание услуг для государственных нужд. Правовое регулирование» [4] та М. І. Брагінського, В. В. Вітрянського «Договорное право. Книга вторая: Договоры о передачи имущества» [5]. Із сучасних досліджень найбільш ґрунтовним комплексним є дослідження проблеми істотних умов договору у дисертації І.І. Зазуляка, «Істотні умови договору: теоретичний аспект» [6]. З метою формування напрямків удосконалення чинного законодавства у укладання договору поставки товарів

за державним замовленням, зокрема, щодо визначення істотних умов договору поставки товарів за державним замовленням, в даній статті проаналізуємо існуючі теоретичні положення та правові норми із зазначеного питання.

Договірні умови прийнято об'єднувати у певні групи. Найбільш поширене об'єднання договірних умов у три групи: істотні, звичайні і випадкові. Законодавець розкриває зміст тільки першої групи умов істотних (ст. 638 ЦК) Ознака, яка об'єднує істотні умови в одну групу, не викликає особливих суперечок. Йдеться про умови, які є основою договору і дозволяють визначити наявність або відсутність правочину. Виходячи з цього, істотними, за загальним визнанням, є умови, які необхідні і достатні для того, щоб договір вважався укладеним і цим самим здатним породжувати права та обов'язки у його сторін [6, с. 295-29С]. Як зазначає В. А. Васильєва, істотні умови договору визначають взаємні права й обов'язки сторін у конкретному договорі. Вони є стержнем змісту договору, який дозволяє констатувати наявність або відсутність угоди. Іншими словами, вони необхідні і достатні для того щоб договір вважався укладеним, і тим самим породжують права й обов'язки сторін [7, с. 195].

На думку одних вчених, до числа істотних умов відносяться умови, які закріплені в імперативній нормі закону [.8, с. 420-425], на думку інших - це умови, які є загальними для всіх цивільно-правових договорів: предмет договору, ціна, строк, а також всі ті умови, щодо яких за попередньою заявою хоча б однієї із сторін повинно бути досягнуто згоди, а також повна відповідність змісту договору вимогам закону; [9, с. 22-23].

Окрім зазначених видів істотні умови можна умовно поділити на обєктивні-істотні та субєктивно-істотні умови. Об'єктивно-істотні умови повинні бути чітко вказані та регламентовані, оскільки саме за їх допомогою визначаються кількісні та якісні характеристики предмету договору. З другого боку, з характеристики договору як правочину випливає, що в ньому повинні знайти відображення всі умови, які є істотними хоча б для однієї із сторін, інакше не буде співпадіння зустрічних воль. Ці умови є суб'єктивно-істотними. Таким чином, об'єктивно-істотні умови безпосередньо вказані в законодавстві або встановлюються виходячи із правової природи договірного зобов'язання; суб'єктивно-істотні умови - ті, що встановлюються самими контрагентами як відображення конкретних інтересів кожного з них. При цьому, відсутність у договорі вказаних умов тягне за собою визнання його неукладеним [7, с. 195].

Підтримуючи вищевикладену класифікацію істотних умов, до об`єктивно-істотних умов в договорі поставки за державним замовленням слід віднести предмет договору, умови, які визначені законом як істотні. Суб`єктивно-істотними є ті умови, які сторони визначають в кожному окремому випадку при укладанні договору поставки товарів за державним замовленням, які є важливими хоча б для однієї із сторін, і при недосягнення щодо них згоди договір буде неукладений.

Стаття 41 Закону України «Про здійснення державних закупівель» від 01 червня 2010 року містить переліку істотних умов:

предмет договору (найменування, номенклатура, асортимент);

кількість товарів та вимоги щодо їх якості;

порядок здійснення оплати;

сума визначена у договорі;

термін та місце поставки товарів;

строк дії договору;

права та обов'язки сторін;

зазначення умови щодо можливості зменшення обсягів закупівлі залежно від реального фінансування видатків;

відповідальність сторін.

Відповідно ст. 712 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року предметом договору поставки за державним замовленням виступає товар, який передається у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням.

Слід зазначити, що у ч. 1 ст. 266 Господарського кодексу України від 16 січня 2003 року встановлюється що предметом договору поставки є продукція виробничо-технічного призначення і вироби народного споживання, визначені родовими ознаками. Для позначення найменування продукції і виробів зазначається їх найменування, які містяться у стандартах, технічних умов, документації до зразків (еталонів), прейскурантах чи товарознавчих довідниках. Предметом поставки можуть бути також продукція, вироби, визначені індивідуальними ознаками (наприклад цінні папери на пред'явника). [10, с.410]

В ч.1 ст.1 Закону України «Про здійснення державних закупівель» від 01 червня 2010 року законодавець дає визначенню поняттю «товар». Товар — продукція, об'єкти будь-якого виду та призначення, у тому числі сировина, вироби, устаткування, технології, предмети у твердому, рідкому і газоподібному стані, а також послуги, пов'язані з поставкою товарів, якщо вартість таких послуг не перевищує вартості самих товарів [11]

Також визначення поняття „продукція" дається в Законі України „Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції" від 14 січня 2000 р.

А відповідно до ст. 2 цього Закону продукцією вважається будь-яка продукція (товари) вітчизняного виробництва або імпортована на митну територію України, призначена для споживання та (або) виробництва іншої продукції, у тому числі напівфабрикати і сировина, а також матеріали, які використовуються у процесі її виробництва, зберігання, транспортування, реалізації, пакування та маркування[12].

Виходячи в наведених легальних визначень „продукції" випливає те, що законодавець розуміє як ідентичні поняття „продукції" і „товару". Але нам

необхідно дати визначення, що є предметом договору поставки товарів за державним замовленням.

Так, у тлумачному словнику за редакцією В.Т. Бусела [13] продукцією вважається сукупність продуктів, що випускаються окремим підприємством, певною галуззю промисловості, сільського господарства або всім народним господарством країни, а товаром є будь-яка продукція, послуга, робота, право інтелектуальної власності та інші немайнові права, які призначені для продажу. Наприклад, ягоди, одяг, чоботи, хліб, молоко, вироблені певною особою, можуть бути спожиті самою особою або подаровані комусь, а можуть бути реалізовані на ринку. У першому і другому випадку, тобто коли перелічені блага споживаються виробником або передаються іншим суб'єктам без будь-якого еквівалента, вони є продуктами, а у третьому випадку стають товарами. Тобто товар – це продукція яка призначена для продажу і має суспільну вартісну оцінку.

З цього можна припустити що, товар як предмет договору поставки за державним замовленням — це продукція, об'єкти будь-якого виду та призначення, у тому числі сировина, вироби, устаткування, технології, предмети у твердому, рідкому і газоподібному стані, а також послуги, пов'язані з поставкою товарів, якщо вартість таких послуг не перевищує вартості самих товарів, які були призначені для продажу.

Відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель» від 01 липня 2010 року законодавець під предметом договору поставки розуміє не просто товар, а товар який має індивідуалізацію, а саме найменування, номенклатуру, асортимент.

Аналізуючи предмет договору поставки, слід вказати точне найменування, асортимент та номенклатуру товару. У тих випадках, коли мова йдеться про вироби одного найменування, але з різними ознаками, видами, моделями, розмірами, кольором (асортиментом), сторони зобов'язані передбачити це в умовах договору або специфікації, яка є невід'ємною складовою договору. (наприклад, поставляється 10 комплектів м'яких меблів одного артикулу, з них 5 комплектів з обробкою жовтого кольору, 5 комплектів - зеленого). Такий докладний опис предмета договору дозволить уникнути розбіжностей, а також виключити можливість зловживань зі сторони постачальника. [14] Номенклатурою ж виступає сукупність всіх асортиментних груп товарів і товарних одиниць, яка зазначається в умовах договору поставки товарів за державним замовленням.

Отже, предметом договору поставки за державним замовленням є індивідуалізований товар за такими складовими як найменування, асортимент та номенклатура товарів, Ігнорування сторонами технічної характеристики предмету договору веде до того, що його може бути визнано неукладеним.

Поняття предмету договору поставки тісно пов'язана з наступними умовами, які необхідно дотримуватись при укладанні договорів стосовно поставки товарів за державним замовленням. Йдеться про кількість та якість

товару. Кількість товарів, що поставляється встановлюється в одиницях виміру, які сторони використовують. Це загальноприйняті параметри виміру ваги, об'єму, довжини; штуки, комплекту і т.д. Бажано в усіх випадках, в тексті договору їх обумовити.

Так, можна погодитись з думкою В.М. Пустозерова, А.А. Соловьева які пропонують при укладанні договору поставки товарів за державним замовленням враховувати, що деякі продовольчі товари мають тенденцію до зміни своєї ваги в процесі транспортування і зберігання. Точну вагу такої продукції в договорі визначити неможливо. І тому доцільно використовувати попередній договір при укладенні договору, і у ряді випадків позначення кількості доповнювати застереженням "біля". По взаємній згоді сторін, встановлюється вага, із допуском "± 10%", і це застереження повинно міститися в договорі із зазначення кому з учасників договору надане право користуватися допустимим відступом від встановленої цифри. [14]

Виходячи з ч.2 ст. 712 ЦК до договору поставки застосовуються загальні положення про купівлю-продаж. Відповідно до ст. 673 ЦК продавець повинен передати покупцеві товар, якість якого відповідає умовам договору купівлі-продажу. Якість товару – це сукупність властивостей і характеристик, які відображають його придатність для використання за призначеннямУ разі відсутності в договорі купівлі-продажу умов щодо якості товару продавець зобов'язаний передати покупцеві товар, придатний для мети, з якою він звичайно використовується. Стосовно якості товару який поставляються в ч.1 ст. 268 ГК сказано що якість товарів, що поставляються, повинна відповідати стандартам, технічним умовам, іншій технічній документації, яка встановлює вимоги до їх якості, або зразкам (еталонам), якщо сторони не визначать у договорі більш високі вимоги до якості товарів. За змістом аналогічні вимоги щодо якості продукції (товару) встановлюються в п.39 Положення про поставки продукції [15] та п.32 Положенням про поставки товарів [16].

Щодо такої істотної умови, як порядок здійснення оплати то її зміст полягає в тому, що розрахунки проводяться шляхом оплати замовником після пред'явлення учасником рахунку на оплату товару або після підписання сторонами акту прийому передачи товару, або попередньої оплати якщо це передбачено в договорі. Також можливі винятки щодо особливостей здійснення попередньої оплати за державні кошти встановлені законодавством. Відповідні умови договору зазначаються з урахуванням цих особливостей.[17]

Не менш важливою істотною умовою договору поставки товарів за державним замовленням є ціна. Ціна при укладенні договору поставки товару за державним замовленням є домовленістю між державним замовником та виконавцем державного замовлення. Коли ж укладання договору на поставку товарів за державним замовленням є обов'язковим для виконавця згідно п.8 ст.2 Закону України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб» від 22 грудня 1995 року [18], воно не повинно зумовити збитки при виконанні державного замовлення. Сума оплати, у договорі

поставки товарів за державним замовленням вказується у національній валюті. Використання іноземної валюти (а також платіжних документів в іноземній валюті) при здійсненні розрахунків на території України за зобов'язаннями допускається у випадках і порядку, установлених законом.

Якщо у зобов'язанні визначено грошовий еквівалент в іноземній валюті, сума, що підлягає сплаті у гривнях, визначається за курсом Національного банку України відповідної валюти на день платежу, якщо інший порядок її визначення не встановлений договором або законом. [17]

Ціна договору визначається відповідно до ст. 188 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року, де визначено, що ціна визначається виходячи з їх договірної вартості, але не нижче звичайних цін. В ст.39 Податкового кодексу України надається [19]роз'яснення що, звичайна ціна – це ціна яка встановлюється порівнянням цін на аналогічні поставки товарів, які існували на момент укладення договору.

У договорі, зазначається умови щодо можливості зменшення обсягів закупівлі залежно від реального фінансування видатків. Вона полягає в тому що, відповідно до частини п'ятої статті 40 Закону України «Про здійснення державних закупівель» від 01 червня 2010 року умови договору про закупівлю не повинні відрізнятися від змісту пропозиції конкурсних торгів або цінової пропозиції (у тому числі ціни за одиницю товару) переможця процедури закупівлі та не повинні змінюватися після підписання договору про закупівлю до повного виконання зобов'язань сторонами, крім випадків зменшення обсягів закупівлі залежно від реального фінансування видатків та узгодженого зменшення сторонами договору ціни договору про закупівлю. Ураховуючи, що зменшення податкового навантаження може вплинути на вартість укладеного договору про закупівлю, а також виходячи з того, що зменшення ціни договору не суперечить вимогам Закону, замовник може застосувати частину п'яту статті 40 Закону України «Про здійснення державних закупівель» від 01 червня 2010 року в частині узгодженого зменшення сторонами договору ціни договору про закупівлю, у разі якщо товари, роботи і послуги не є об'єктом оподаткування відповідно до Податкового кодексу України.

При цьому зазначаємо, що зменшення ціни договору не може впливати на обсяг предмета закупівлі та повинно бути обґрунтованим і документально підтвердженим.

Повертаючись до питання істотних умов договору поставки товарів за державним замовленням необхідно умовою також є визначення терміну та місця поставки товару. Відповідно до ст.ст. 251-252 ЦК України терміном є певний момент у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення, а визначається термін календарною датою або вказівкою на подію, яка повинна неминуче настати. Місцем поставки товарів за державним замовленням є обумовлення сторонами чіткої адреси. (Наприклад здійснити поставку партію шкіряного одягу на залізничну станцію м. Івано-Франківськ 2.січня 2012 року)

Наступною істотною умовою, яка також торкається часового перебігу є строк дії договору поставки товарів за державним замовленням. Відповідно до ч.1 ст. 267 ГК України договори поставки за строком дії поділяються на: а) разові; б) короткострокові (до одного року); в) довгострокові (понад одного року) [20] В спеціальних нормативних актах, які стосуються державних замовлень не встановлено максимальний строк дії договору поставки, але враховуючи те, що договір поставки товарів за державним замовленням фінансово забезпечується за рахунок Державного бюджету України, він може бути укладений на строк не більше календарного року. Разом з тим дія договору про закупівлю може тривати впродовж строку, достатній для проведення процедури закупівлі на початку наступного року, в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної у договорі, укладеному у попередньому році, якщо видатки на цю мету затверджено у встановленому порядку.[21] При одноразовій поставці товарів за державним замовленням строк дії договору може збігатися з терміном поставки. Закінчення строку дії договору не припиняє виконання обов'язків за договором.

Після досягнення домовленостей щодо предмета, кількості, якості, ціни, терміну і місця поставки товару, строку дії договору сторони законодавець у ст.41 Законі України «Про здійснення державних закупівель» від 1 липня 2010 року, визначає як істотну умову договору про закупівлі за державні кошти права та обов'язки сторін та міру їх відповідальності за невиконання договірних обов'язків.

В інструкції Міністерства економіки України щодо заповнення Типового договору про закупівлю товарів (робіт або послуг) за державні кошти, вказується про обов'язковість передбачення штрафних санкцій (штраф та пеня) за порушення зобов'язань у розмірі встановленими в ч.2 ст. 231 ГК України, якщо інший розмір не буде передбачено законом чи договором. Сторони також можуть передбачати інші види санкцій відповідно до законодавства.

Сторони при визначенні прав та обов'язків при укладанні договору поставки товарів за державним замовленням керуються нормами які передбачені загальними положеннями договору купівлі-продажу у Цивільному кодексі України, та в тих положеннях які передбаченні в спеціальних законодавчих актах.

При розгляді питання з приводу істотних умов договору поставки товарів за державним замовленням можна прийти до таких висновків, що законодавець значно деталізує кількість необхідних домовленостей, які повинні досягти сторони при укладанні договору, що в свою чергу може призвести до негативних наслідків у правозастосуванні. Тому доцільнішим було б надання законодавцем можливості сторонам самим встановлювати деякі істотні умови договору виходячи із принципу диспозитивності й дозволити в кожному окремому випадку досягти згоди сторін за умовами, що для них є важливими саме для договору.

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15.
3. Шевченко Л. И. Регулирование отношений поставки. Теория и практика / Л. И. Шевченко. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2008. – 286 с.
4. Белов В. Е. Поставка товаров, выполнение работ, оказание услуг для государственных нужд : правовое регулирование / В. Е. Белов. – М. : Норма, 2011. – 304 с.
5. Витрянский В. В., Брагинский М. И. Договорное право. Книга вторая. Договоры о передачи имущества / В. В. Витрянский, М. И. Брагинский. – М. : Статут, 2000. – 800 с.
6. Зазуляк І. І. Істотні умови договору : теоретичний аспект: дис. канд. юрид. наук : 12.00.03 / Зазуляк Іван Іванович. – К., 2009. – 180 с.
7. Васильева В. А. Цивільно-правове регулювання діяльності з надання посередницьких послуг / В. А. Васильєва. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2006. – 345 с.
8. Кофман В. И. Советское гражданское право. Т. 1. / В. И. Кофман. – М. : Высшая школа, 1968. – 637 с.
9. Хозяйствеиный договор. Общие положении / Ред. Н. Н. Степанова. - Свердловск, 1986. 9 («Совеетское гражданское право. Учебник для вузов / ред. И. Б. Новицкий, И. Ь. Орловский.- М-: Юриздат, 1959. - Т.1. - 494 с
10. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / [Знаменський Г. Л., Хахулін В. В., Щербина В. С. та ін.]; за заг. ред. В. К. Мамутова. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 688 с.
11. Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 01 червня 2010 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2289-17.
12. Закон України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції» від 14 січня 2000 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1393-14.
13. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) [Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. : Ірпінь: ВТФ „Перун", 2005. – 1728 с.
14. Пустозерова В. М. Договор поставки / В. М. Пустозерова, А. А. Соловьев А. А. –. М. : Приор, 1996. – 96 с.
15. Постоновление Совета Министров СССР о поставках продукции роизводственно-технического назначения от 25 июля 1988 г. N 888. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0888400-88
16. Постоновление Совета Министров СССР о поставках товаров народного потребления от 25 июля 1988 г. N 888. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0888400-88.
17. Наказ Міністерства економіки України від 27 липня 2010 року N 925 Про затвердження Типового договору про закупівлю товарів (робіт або послуг) за державні кошти та Інструкції щодо заповнення Типового договору про закупівлю товарів (робіт або послуг) за державні кошти. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0656-10
18. Закон України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних

державних потреб» від 22 грудня 1995 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=493%2F95-%E2%F0.

19. *Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17.*
20. *Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / [Знаменський Г. Л., Хахулін В. В., Щербина В. С. та ін.]; за заг. ред. Г. Л. Знаменського, В. С. Щербини. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 456 с.*
21. *Лист-роз'яснення Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 30 вересня 2011 року № 3303-25/12551-07 щодо внесення змін до Закону України «Про здійснення державних закупівель». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ua-tenders.com/legislation/explanations/230899/.*

Козлов А. М. Істотні умови договору поставки товарів за державним замовленням

Стаття присвячена дослідженню правовому регулюванню договірних відносин щодо поставки продукції за державним замовленням в контексті істотних умов договору.

Ключові слова: договір поставки, державне замовлення, істотні умови договору, товар, продукція.

Козлов А. Н. Существенные условия договора поставки товаров за государственным заказом

Статья посвящена исследованию правовому регулированию договорных отношений относительно поставки продукции за государственным заказом в контексте существенных условий договора.

Ключевые слова: договор поставки, государственный заказ, существенные условия договора, товар, продукция.

Kozlov A. M. Substantial conditions of the agreement of supplying with commodities after a government order

The article is sanctified to research to the legal adjusting of contractual relations in relation to supplying with products after a government order in the context of substantial conditions of the agreement.

Key words: agreement of delivery, government order, substantial conditions of the agreement, commodity, products.

Мирза С. С.

ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

УДК 347.44: 347.254

Існує розгорнута та визначена класифікація житлово-комунальних послуг, яка міститься у різних джерелах чинного законодавства. Так, наприклад, різновиди житлово-комунальних послуг передбачені Державним класифікатором продукції і послуг, а також Законом України «Про житлово-комунальні послуги»,Законом України «Про соціальні послуги».

Згідно з Законом України «Про житлово-комунальні послуги» від 24 червня 2004 року житлово-комунальні послуги було класифіковано за двома